

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. II. Statuitur prima conclusio

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

Statuitur prima conclusio.

Dico primò: In Deo non dari justitiam commutativam.

Probatur primò conclusio ex D. Thoma in 4. dist. 46. quæst. 1. art. 1. ubi ait: *Justitia commutativa, per quam aequalitas constituitur inter Deum dantem & creaturam recipientem, Deo competere non potest secundum propriam acceptionem.* Et 1. cont. Gent. cap. 93. *Justitia, quantum ad commutativum actum, Deo competere non potest, cum ipse à nullo aliquid accipiat.* Unde ad Romanos II. dicitur: *Quis prior dedit illi, & retribuetur ei?* Et Job. 41. *Quis ante dedit mihi, & reddam ei?* Per similitudinem tamen aliqua dari Deo dicuntur, in quantum Deus nostra data acceptat: non igitur sibi competit commutativa justitia. Et hic artic. 1. *Justitia commutativa, vel directiva commutativum, non competit Deo, quia ut dicit Apostolus ad Roman. 11. Quis prior dedit illi, & retribuetur ei?*

Dices, D. Thomam solum excludere à Deo justitiam commutativam, eo modo, & cum illis imperfectionibus, cum quibus reperitur inter homines; non autem negare, justitiam commutativam Deo convenire secundum suam rationem formalem, & ut purificatam ab his imperfectionibus.

Secundò: Secundum modum illum imperfectum quo virtutes sunt in nobis, non solum justitia commutativa, sed nec distributiva, nec misericordia, nec liberalitas & magnificentia, nec sapientia & prudentia sunt in Deo, sed modo altiori & divino: Ergo si D. Thomas intenderet solum excludere à Deo justitiam commutativam, secundum eas imperfectiones quibus affecta est in nobis, & non secundum se, etiam alias virtutes negare debet Deo, quia non sunt in Deo illo modo quo in nobis: sed alias virtutes, & nominatim justitiam distributivam concedit Deo, & commutativam excipit, ut magis constabit ex locis infra referendis: Ergo &c. Addo quòd ratio D. Thomæ quam in prædictis locis insinuat, & quam statim exponemus, probat Deo non posse convenire justitiam commutativam secundum se, & secundum suam rationem formalem & essentialem.

Probat ergo secundò conclusio ratione quam indicat D. Thomas locis relatis. Ad justitiam commutativam propriè dictam necessariò requiritur, ut debitum legale oriatur in uno extremo ex duobus inter quæ talis justitia intercedit, ex dato & tributo alterius: Sed nulla creatura potest aliquid dare vel tribuere Deo: Ergo in illo non potest esse justitia commutativa in ordine ad creaturas. Major videtur certa & constans apud omnes: si enim aliquis nihil alteri det vel tribuat, non potest illum constituere debitorem, nec illum obligare ex vera & stricta justitia. Minor verò in qua est difficultas probatur primò ex locis Scripturæ à D. Thoma allegatis. Secundò ratione: Nam dare aliquid alteri est, sed constituere sub dominio & potestate illius: Sed repugnat quòd aliqua actio creaturæ, sub dominio & potestate Dei constituatur, quia quæcumque actio vel communicatio creaturæ, ita est Dei, & sub dominio ejus, sicut quæcumque res creata, & multò magis, quàm sub dominio proprio: Ergo repugnat creaturam per sua bona opera ali-

quid

tanquam in subjectis & obedientibus legi: unde eum Deus sit Rex Regum, & dominus dominantium, ac supremus moderator totius universi. Per quem Reges regnant, & legum conditores justitiam, ut dicitur Proverb. 8. non est dubium quia in illo sit justitia legalis, superiori modo, quàm in omni Principe. Quare solùm restat difficultas, & controversia, inter Theologos, an etiam in Deo sit ponenda formaliter justitia commutativa, & distributiva, vel solum eminenter? Pro cuius resolutione.

Suppono ultimò: Distributivam justitiam in hoc potissimum à commutativa differre, quòd hæc in compensatione debiti servat proportionem seu æqualitatem arithmeticam & absolutam, quæ sit secundum computationem numerum: si enim debitor debeat v.g. centum nummos creditori, centum etiam illi restituere debet. Illa verò observat solum proportionem geometricam, seu respectivam, quæ sit secundum proportionem diversorum respectuum, qualem Geometra considerat in diversis figuris & quantitatibus. Sicur si pater familias v.g. debet distribuere familiæ suæ vestes, non debet eisdem dare toti familiæ, sed minoribus minores, & maioribus maiores: uniusque secundum suam proportionem. Et in distribuendis bonis reipublicæ (in quo fitum est officium justitiæ distributive) non debet sic attendi meritum, ut tot partes bonorum recipiat civis, quot habet gradus meriti: ut si habeat centum, centum etiam recipiat: sed si habenti quinquaginta gradus meriti, dentur viginti partes bonorum reipublicæ, habenti centum, debent tribui quadraginta. His præsuppositis.

Circa propositam difficultatem variè opinantur Auctores, omnes tamen sententiæ ad tres præcipuas quarum duæ extremè opponuntur, altera inter utramque mediata reduci posse existimo. Suarez enim affirmat dari in Deo justitiam non solum distributivam, sed etiam commutativam in ordine ad homines, fundatam in pacto & promissione quæ intercedit inter Deum & nos; ita quòd si Deus non redderet quòd ex pacto convenit, violator esset stricti juris, & propriæ ac specialis justitiæ. Sic docet in Opule. disp. de justitia Dei, ipsumque sequuntur Granado, Tannerus; & alii ejusdem familiæ. Vazquez autem cui adherent Lessius, Sanchez, & Arribal, docet in Deo non dari veram & strictam justitiam, neque commutativam, neque distributivam, & præmium reddi à Deo bonis operibus ex sola fidelitate, vel gratitudine, aut alia virtute simili, quæ sit pars potestativa justitiæ, non species ejus. Thomista verò mediata viâ inter has duas sententiæ extremè oppositas incedentes, tenent in Deo non dari justitiam commutativam, bene tamen distributivam, & vindicativam, quæ est pars distributive justitiæ, habens distribuere præmia & supplicia, secundum proportionem meritum vel demeritorum. Hanc sententiam clarè & in terminis docet Angelicus Præceptor, ut constabit ex locis statim referendis: unde illum sequuntur Capreolus, Cajetanus, Ferrariensis, Soto, Gonzales, Marcus à Serra, Joannes à S. Thoma, & alii communiter.

quid dare vel tribuere Deo. Quantumcumque enim creatura eam actionem, vel rem donet Deo, nihil novi domini & juris in eo causat, quia ipsummet offerre & dare, & ipsa actio creatura, à Deo originantur, & ex ejus influxu & causalitate pendent, & aliquid ipsius sunt.

Dices eum Suarez: Quod quamvis actiones creaturae sint Dei ut supremi Domini, tamen ipsa creatura habet particulare dominium in illas, ratione cujus potest illas Deo dare, & in ejus obsequium offerre.

Sed contra: Licet creatura habeat dominium particulare in suas operationes, non potest tamen illud in Deum transferre, nec consequenter aliquid Deo dare: quia dominium illud, cum sit creatum & limitatum, est imperfectum; Deus autem non est capax domini imperfecti. Et dato etiam quod illud in Deum transferre possemus, & Deus esset capax nostri imperfecti & inferioris domini, illudque novo titulo possidere posset; totum hoc ex Deo ipso dimanare debet, scilicet quod nos tale imperfectum dominium in ipsum transferamus, & quod et illud offeramus: Ergo nihil ei offerimus quod suum non sit, siquidem non solum id quod damus, sed ipsum etiam dare illi, beneficium ejus est, & ab ipso prius descendit. Et in hoc stat tota vis hujus Apostolici verbi, quod saepe allegat S. Doctor: *Quis prior dedit illi, & retribuetur ei.* Id est quis à se incepit dare illi aliquid, & non potius ab ipso accepit:

Probatur tertio conclusio alia ratione fundamentali. In eo qui ex justitia commutativa aliquid retribuit, oportet esse strictum debitum illud tribuendi: Sed in Deo non est, nec esse potest strictum debitum & obligatio respectu creaturae: Ergo in eo non est, nec esse potest justitia commutativa in ordine ad nos. Major constat, tum quia ille qui absque debito & obligatione aliquid tribuit, non ex justitia commutativa, sed ex liberalitate tribuit, ut patet in Petro solvente Joanni centum nummos qui ei debentur, non ab ipso Petro, sed à Paulo: talis enim actus non est justitiae commutativa, sed potius liberalitatis, vel magnificentiae. Tum etiam, quia ut docet D. Thomas 2. 2. quaest. 80. art. 1. *Dupliciter aliqua virtus à justitia commutativa ratione deficit: uno modo in quantum deficit à ratione aequalis, alio modo in quantum deficit à ratione debiti.* Unde sicut religio & poenitentia in nobis deficiunt à vera & stricta ratione justitiae, & constituuntur partes potentiales illius, & ex eo quod non possunt Deo satisfacere ad aequalitatem pro beneficiis acceptis, vel pro injuriis illatis; ita amicitia, gratitudo, & fidelitas, licet reddant aequale, quia tamen ad id non obligantur ex stricto debito, sed solum ex quadam decentia & honestate, excluduntur à vera ratione justitiae, ut in 3. suppositione declaravimus.

Minor verò, in qua est difficultas, probatur ex D. Thoma 1. 2. quaest. 114. art. 1. ad 3. ubi docet quod Deus potest nobis esse debitor ex justitia: nam quaecumque ejus promissio antecedat, non sequitur (inquit) quod Deus efficiatur simpliciter debitor nobis, sed sibi ipsi, in quantum debitum est ut sua ordinatio impleatur. Idem docet hic art. 1. ad 3. his verbis: *Deus non est debitor, quia ipse ad alia non ordinatur, sed potius alia ad ipsum.*

Ratio etiam id suadet, nam strictum debitum importat inferioritatem aliquam & dependentiam debentis ab eo cui debetur, & est incompos-

sibile cum supremo dominio. Qui enim est supremus dominus alicujus, est dominus omnium quae sunt ipsius: unde per nullam profus actionem vel rem potest illi obligari, & debitor fieri ex stricta & rigorosa justitia; & ideo dominus potest servum rem promissam, pura vellem, negare, imò datam auferre, & promissionem rescindere, atque irritare, sine injustitia: quia quidquid servus possidet, domini est.

Respondet Suarez: Rationem supremi domini in Deo, impedire quidem quod absolute possit in eo resultare strictum debitum erga creaturam, non tamen quod possit illi obligari, obligatione orta ex pacto & promissione Dei. Sicut, inquit, inter patrem & filium, servum & dominum, possit intercedere pacto & promissione, oriri naturalis obligatio justitiae, si lege positiva non prohiberentur.

Sed contra: Pactum & promissio in supremo domino, solum possunt inducere obligationem fidelitatis & veracitatis, non tamen strictae & rigorosae justitiae: quia ut quis debitor fiat aliquid accipiendo (etiam supposita quacumque promissione) opus est ut id quod accipit, ei exhibetur, non sit sub dominio ejus. Unde quantumcumque quis promittat aliquid filio aut servo suo, si ei dederit quod re vera patris aut domini est, non fit debitor id accipiendo, sed promittendo; nec consequenter ex justitia, sed solum ex fidelitate. Cum ergo Deus plenum habeat dominium cujuscumque rei quam ei exhibere possumus, eam accipiendo non fit nobis debitor ex justitia, sed solum ex fidelitate nobis praerium promittendo. Unde Augustinus serm. 16. de verbis Apostoli cap. 1. *Debitor factus est, non aliquid à nobis accipiendo, sed quod ei placuit promittendo.* Et Anselmus in prologo cap. 10. *Iustus est, non quia nobis reddidit debitum, sed quia scilicet quod docet se summè bonum.*

Confirmatur: *Deus non est debitor, quia ipse ad alia non ordinatur, sed potius alia ad ipsum, ut ait D. Thomas supra relatus.* Ergo cum supposito etiam pacto & promissione, ad creaturas non ordinatur, nec ab ipsis dependeat, non fit illis debitor ex justitia, sed ex fidelitate, vel gratia. Sicut fecit pactum & promissionem ac fecit cum Abraham de Incarnatione Filii sui, quod ante promiserat per Prophetas, ut ait Apostolus. Et Abraham dicitur sunt promissiones hujus mysterii, & tamen non ex justitia datus est Christus, sed ex amore & gratia. Et promittit Deus exaudire orationes nostras, sicut dicitur Psalm. 90. *Invocabit me & ego exaudiam eum.* Et Joann. 14. *Petite & accipietis:* nec tamen ex justitia Deus implet petitiones nostras, sed ex misericordia & fidelitate.

§. III.

Alia difficultas resolvitur, & dari in Deo justitiam distributivam, & vindicativam breviter demonstratur.

Deo secundò: Justitiam distributivam esse in Deo formaliter, & non solum eminentiter. Ita D. Thomas hic art. 1. in corp. & super Dionysium de divin. nomin. cap. 8. lect. 4. ubi ait: *Justitia convenit Deo secundum tres alios primò quidem secundum hoc quod est distributiva commutativa enim justitia in Deo locum non habet, sicut est in vindicatoribus & emporibus, quia ut dicitur ad Roman. 12. *quis prior dedit illi & retribuetur ei: sed attribuitur ei distributiva justitia, quia**